

UCHWAŁA NR XXXI/258/05
RADY GMINY SOMONINO
z dnia 30.09.2005r.

**w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
na lata 2005-2010**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r.Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568 oraz z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203 i Nr 167, poz. 1759) i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64, poz. 593 i Nr 99, poz. 1001) Rada Gminy Somonino uchwala, co następuje:

§ 1

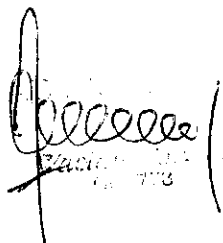
Przyjmuje się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005 – 2010 w brzmieniu jak w załączniku stanowiącym integralną część niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi i Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

§

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Andrzej Regliński

Załącznik do :
Uchwały Nr
Rady Gminy Somonino
z dnia

~~GMINNA~~ **STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA**
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY SOMONINO
na lata 2005 - 2010

WZROŚNIENIE
LIPIEC 2005

SPIIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY	4
1.2. WARTOŚCI I DEFINICJE	5
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU	10
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	10
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	18
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	19
2.2. DEMOGRAFIA	20
2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	22
2.4. KWESTIA OPIEKI NAD DZIECKIEM	27
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	31
2.6. ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W GMINIE	35
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	37
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	38
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY	39
2.10. ANALIZA SWOT	43
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	51
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	53
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	55
3.1. MISJA	56
3.2. CELE STRATEGICZNE	57
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	67
4. UWAGI KOŃCOWE	70

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Jest tutaj także pokazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

~~GMINA~~ Strategia ~~Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych~~ ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Gmina
Obowiązek opracowania ~~Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych~~ wynika wprost z art. 17.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 198).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęta prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006 oraz założenia do Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013,
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

1.2. WARTOŚCI I DEFINICJE

„Wartość” to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądanego, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Według Stefana Nowaka, przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m. in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest, wprowadzony przez Stanisława Ossowskiego, podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.

3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym.

Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najslabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakażenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Jan Danecki w publikacji „Kwestie społeczne – istota, źródła, zarys diagnozy” przyjmuje, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopolską czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa.

Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podjęmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

W oparciu o uzyskane od władz lokalnych informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując ^{gminne} strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWY PLAN ROZWOJU NA LATA 2007-2013

Narodowy Plan Rozwoju (NPR) na lata 2007-2013 jest kompleksowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Przygotowanie i realizacja NPR ma spowodować skuteczne włączenie Polski w kształtowanie Unii Europejskiej, której jednym z konstytucyjnych fundamentów jest zasada spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Obecność Polski w Unii Europejskiej stwarza naszemu krajowi ogromną szansę na zmniejszenie dystansu do najwyżej rozwiniętych społeczeństw.

Narodowy Plan Rozwoju lata 2007-2013 spaja wszystkie przedsięwzięcia o charakterze rozwojowym. Jest on koncepcją modernizacji polskiej gospodarki oraz propozycją takich zmian instytucjonalnych, które umożliwią tę modernizację. Wstępny projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 został przyjęty przez Radę Ministrów 11 stycznia 2005 r.

Misją NPR jest podjęcie i uruchomienie przedsięwzięć, które zapewnią wysoki wzrost gospodarczy, spowodują umocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz przyczynią się do wzrostu zatrudnienia przy zapewnieniu wyższego poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

W Narodowym Planie Rozwoju zawarto główne zasady sprzyjające realizacji podstawowych wartości. Są nimi:

- pomocniczość państwa, czyli umacnianie samorządności terytorialnej i budowa społeczeństwa obywatelskiego z zachowaniem autonomii i partnerstwa w relacjach między administracją państwową oraz strukturami samorządowymi i pozarządowymi;
- uznanie wykształcenia, wiedzy, informacji i kultury za fundament społeczno-gospodarczego rozwoju;
- polityka prorodzinna, która przyczynia się do wyższego poziomu dzietności, gwarantuje prawidłowy rozwój dzieci i promuje partnerski model rodziny;
- ochrona rynku i konkurencji;
- zapewnienie równego dostępu do sądów i ochrony konstytucyjnych praw;
- dialog obywatelski i partnerstwo społeczne;
- kształtowanie partnerskich relacji Polski z państwami demokratycznymi oraz jej uczestnictwo w globalnej polityce i gospodarce.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 formułuje 3 cele strategiczne:

1. Utrzymanie kraju na ścieżce wysokiego tempa wzrostu gospodarczego.

Polska gospodarka charakteryzuje się znaczącym potencjałem rozwojowym, ale też szeregiem strukturalnych zapóźnień i deficytów. Zagroženiem jest na przykład wysoki i szybko rosnący poziom zadłużenia państwa. Rozwiązywanie zasadniczych problemów gospodarczych i społecznych będzie możliwe jedynie pod warunkiem utrzymania wysokiego poziomu wzrostu gospodarczego.

2. Wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia.

W 2004 r. polska gospodarka wyszła z okresu stagnacji i spowolnionego tempa wzrostu gospodarczego. Można przewidywać, że tempo wzrostu gospodarczego zbliży się do poziomu 6 procent. Właśnie teraz niezbędne staje się podejmowanie procedur i uruchamianie przedsięwzięć, które umocnią mikroekonomiczne fundamenty gospodarki oraz utrwala tendencję wzrostową.

3. Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Transformacja ustrojowa w latach 1989-2004 wiązała się z występowaniem negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Wysokie bezrobocie, pogłębiające i poszerzające się ubóstwo, wykluczenie społeczne, dezintegracja społeczna, marginalizacja wielu wspólnot lokalnych i peryferyzacja niektórych regionów stanowią zagrożenie i przeszkodę w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz stają się źródłem konfliktów społecznych. Jednocześnie zjawiska te ograniczają potencjał rozwojowy gospodarki i możliwości awansu cywilizacyjnego. Stąd rozwój społeczno-gospodarczy musi respektować m.in. zasadę zrównoważonego rozwoju. Miarami realizacji tego celu będą: zróżnicowanie poziomu dochodów i rozwoju regionalnego oraz dostępność komunikacyjna do regionów peryferyjnych.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 jest kontynuacją obowiązującego obecnie planu na lata 2004-2006.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej (NSIS).

Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europy w Nicei. Polska w pełni

zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich w marcu 2000 roku. Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwiania dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin.

Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego w celu objęcia nimi kobiet i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego.

W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami. W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. STRATEGIA WSPIERANIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE KARTUSKIM W LATACH 1999-2012

Rada Powiatu Kartuskiego w 1999 roku przyjęła dokument pt.: „Strategia Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Kartuskim”.

Do celów głównych tego dokumentu zaliczono:

- stworzenie w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, banku informacji o potrzebach osób niepełnosprawnych oraz o możliwościach i okazjach pojawiających się w otoczeniu dla tych ludzi,
- stworzenie możliwości uczenia się i rozwoju każdego dziecka niepełnosprawnego w integracyjnej grupie przedszkolnej i klasie szkolnej,
- zniesienie barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej,
- powołanie zespołu ds. udzielania pomocy organizacyjno-prawnej osobom niepełnosprawnym w sprawach przystosowania mieszkań,
- stworzenie w powiecie kartuskim puli mieszkań chronionych,
- zorganizowanie powiatowego systemu transportu dla osób niepełnosprawnych,
- stworzenie możliwości pracy dla osób niepełnosprawnych w każdej gminie powiatu kartuskiego,
- stworzenie możliwości korzystania z rehabilitacji i opieki zdrowotnej przez osoby niepełnosprawne,
- zorganizowanie systemu działań wspierających dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin,
- stworzenie systemu działań społecznych i organizacji umożliwiających osobom niepełnosprawnym rozwój osobisty oraz aktywny udział w życiu lokalnej społeczności.

1.4.5. STRATEGIA POMOCY DZIECIOM, MŁODZIEŻY I RODZINIE W POWIECIE KARTUSKIM NA LATA 2000-2012

Strategia pomocy dzieciom, młodzieży i rodzinie obejmuje zbiór celów głównych i szczegółowych, które będą realizowane w przeciągu 10 lat.

Do głównych celów tego dokumentu zaliczono:

- stworzenie systemu współpracy osób i instytucji zajmujących się pomocą rodzinie w powiecie kartuskim,
- stworzenie systemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej rodzinie,

- stworzenie systemu kształcenia kadry psychologiczno-pedagogicznej oraz rodziców i wolontariuszy,
- stworzenie odpowiednich warunków do życia i rozwoju dzieciom i młodzieży pozbawionych opieki rodzin pierwotnych,
- zorganizowanie na terenie powiatu odpowiednich warunków do resocjalizacji dla dzieci i młodzieży wchodzącej w konflikt z prawem,
- wprowadzenie nowych elementów do istniejącego systemu pomocy dla dzieci i młodzieży uzależnionej.

1.4.6. STRATEGIA ROZWOJU GMINY

Tworząc strategię rozwiązywania problemów społecznych w gminie Somonino należy oprzeć się na założeniach Strategii Rozwoju Gminy. Strategia ta zawiera cele, których realizacja jest niezbędna dla optymalnego rozwoju gminy.

Do głównych celów tego dokumentu można zaliczyć:

- stworzenie warunków do dalszego rozwoju infrastruktury drogowej,
- wspieranie działalności organizacji pozarządowych,
- podjęcie działań mających na celu poprawę ilościową i jakościową bazy oświatowej, sportowej, kulturalnej i zdrowotnej,
- podjęcie działań w kierunku pozyskania i wykorzystania środków unijnych,
- podjęcie działań w kierunku rozwoju infrastruktury turystycznej i promocji gminy,
- podjęcie działań w kierunku poprawy bazy lokalowej i finansowej placówek oświatowych, kulturalnych i sportowych,
- podjęcie działań w kierunku poprawy opieki medycznej i opieki społecznej,
- podjęcie działań w kierunku zmierzającym do ograniczenia patologii społecznych,
- stworzenie warunków do tworzenia nowych miejsc pracy.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

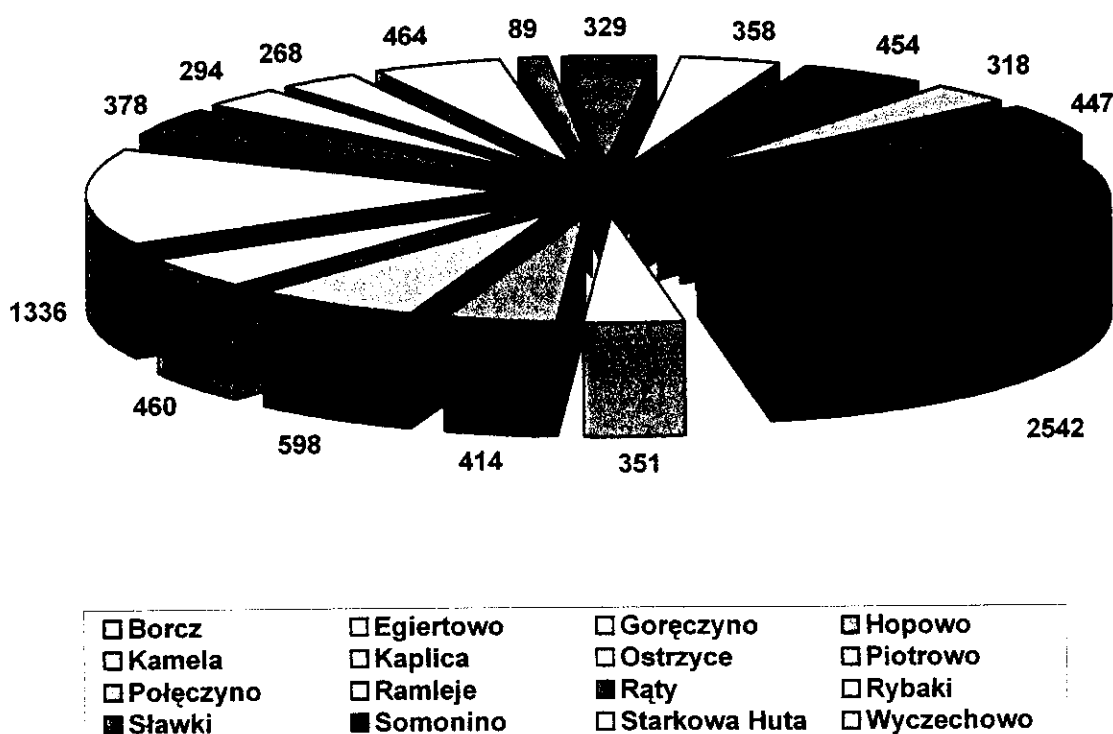
Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Somonino jest gminą położoną w środkowo-wschodniej części województwa pomorskiego – w samym centrum Kaszub.

Gmina zajmuje powierzchnię 11.227 ha i liczy 9.100 mieszkańców. Strukturę administracyjną gminy tworzy 16 sołectw.

Struktura administracyjna gminy Somonino wg stanu na 31.12.2004 r. z uwzględnieniem liczby mieszkańców

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie.

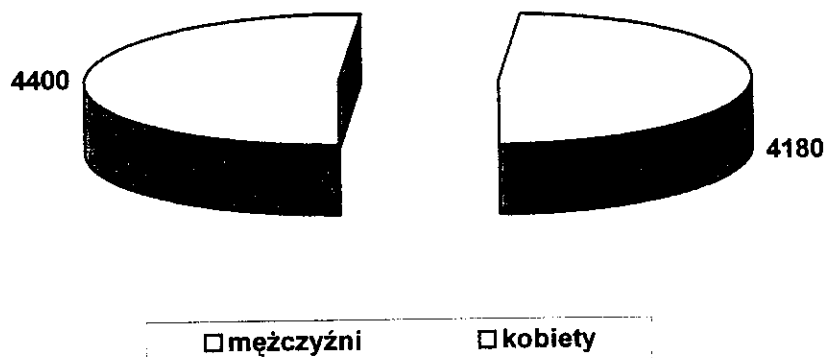
Na terenie gminy znajdują się 414 prywatne podmioty gospodarcze. Są tu 2 przedszkola, do których uczęszcza 54 dzieci, 5 szkół podstawowych, w których uczy się 1.067 uczniów, oraz 2 gimnazja, w których uczy się 495 uczniów. Na terenie gminy jest 1 szkoła ponadgimnazjalna, do której uczęszcza 380 uczniów.

Na terenie gminy Somonino znajduje się 1 Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej i 2 gabinety dentystyczne. Mieszkańcy gminy korzystają również z usług ośrodków zdrowia w sąsiednich gminach.

2.2. DEMOGRAFIA

Poniżej prezentujemy sytuację demograficzną gminy Somonino według danych z Urzędu Gminy z roku 1999.

Ludność gminy Somonino wg stanu z roku 1999

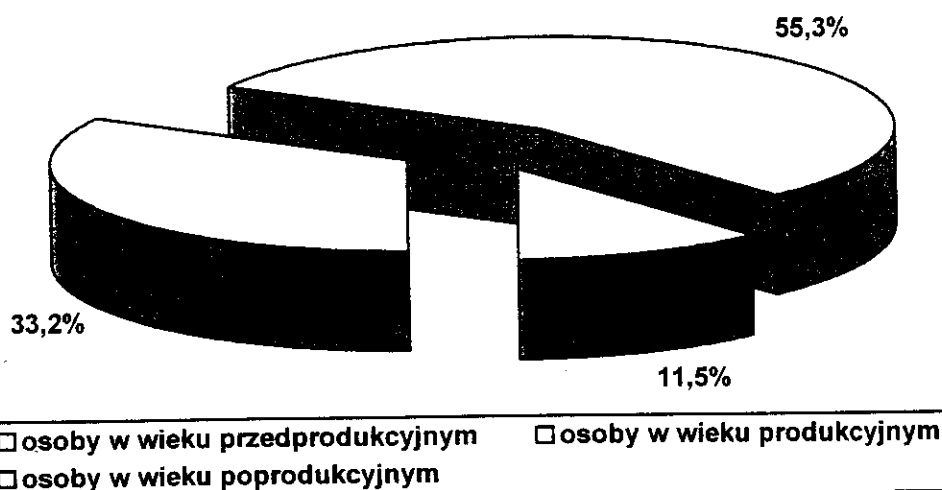

Dane Urzędu Gminy Somonino.

Według stanu na 1999 r. gminę Somonino zamieszkiwało 8.580 osób, w tym 4.400 mężczyzn i 4.180 kobiet.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy w świetle danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (według stanu na 2004 r.) przedstawiała się następująco:

Struktura wiekowa mieszkańców gminy w roku 2004

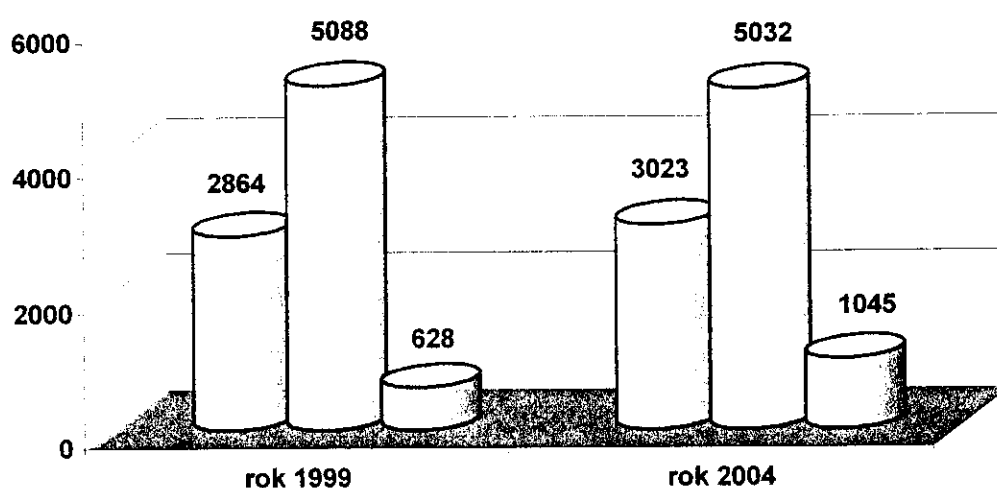

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie.

Według danych z 2004 roku gminę Somonino zamieszkiwało 9.100 osób, z czego ponad połowa (55,3%) to osoby w wieku produkcyjnym, 33,2% mieszkańców stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, a 11,5% – w wieku poprodukcyjnym. Strukturę wiekową mieszkańców charakteryzuje wyższy procent osób w wieku przedprodukcyjnym i niższy procent osób w wieku poprodukcyjnym.

Poniżej prezentujemy zestawienie porównawcze danych demograficznych, dotyczące struktury wiekowej mieszkańców gminy według stanu z roku 1999 i 2004.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Somonino w roku 1999 oraz 2004

☐ ilość osób w wieku przedprodukcyjnym
 ☐ ilość osób w wieku produkcyjnym
☐ ilość osób w wieku poprodukcyjnym

Dane Urzędu Gminy (stan na 1999 r.) oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie (stan na 2004 r.)

Porównanie danych dotyczących osób w wieku przedprodukcyjnym z roku 1999 (2.864 osoby) oraz z roku 2004 (3.023 osoby) wykazuje, że ich odsetek w stosunku do całej populacji jest stały i wynosi 33%.

W stosunku do roku 1999 w roku 2004 zanotowano wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (1.045 osób, co stanowi 11% ogółu mieszkańców). Natomiast procent osób w wieku produkcyjnym wykazuje tendencję spadkową (60% w roku 1999; 56% w roku 2004).

W stosunku do roku 1999 zanotowano wzrost urodzeń dzieci.

2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1). Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. (art. 3. 1).

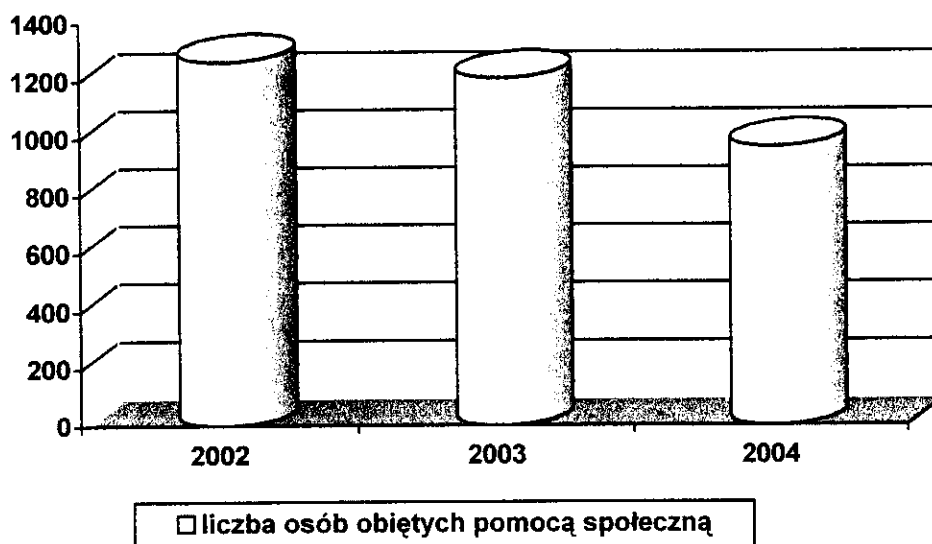
Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

W gminie Somonino liczba osób objętych pomocą na przestrzeni lat 2002-2004 sukcesywnie maleje.

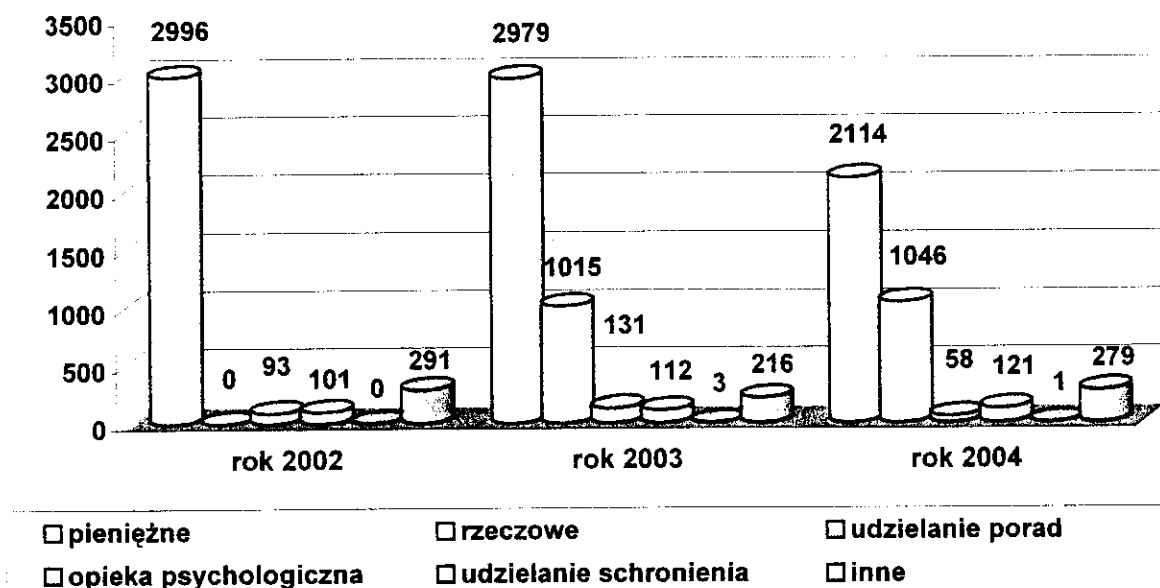
Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2002-2004

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie.

Liczba osób objętych ogółem pomocą społeczną w roku 2002 wyniosła 1.266, w 2003 spadła do poziomu 1.207 osób, a w 2004 roku pomocy udzielono tylko 968 mieszkańcom.

Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS w latach 2002-2004

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie.

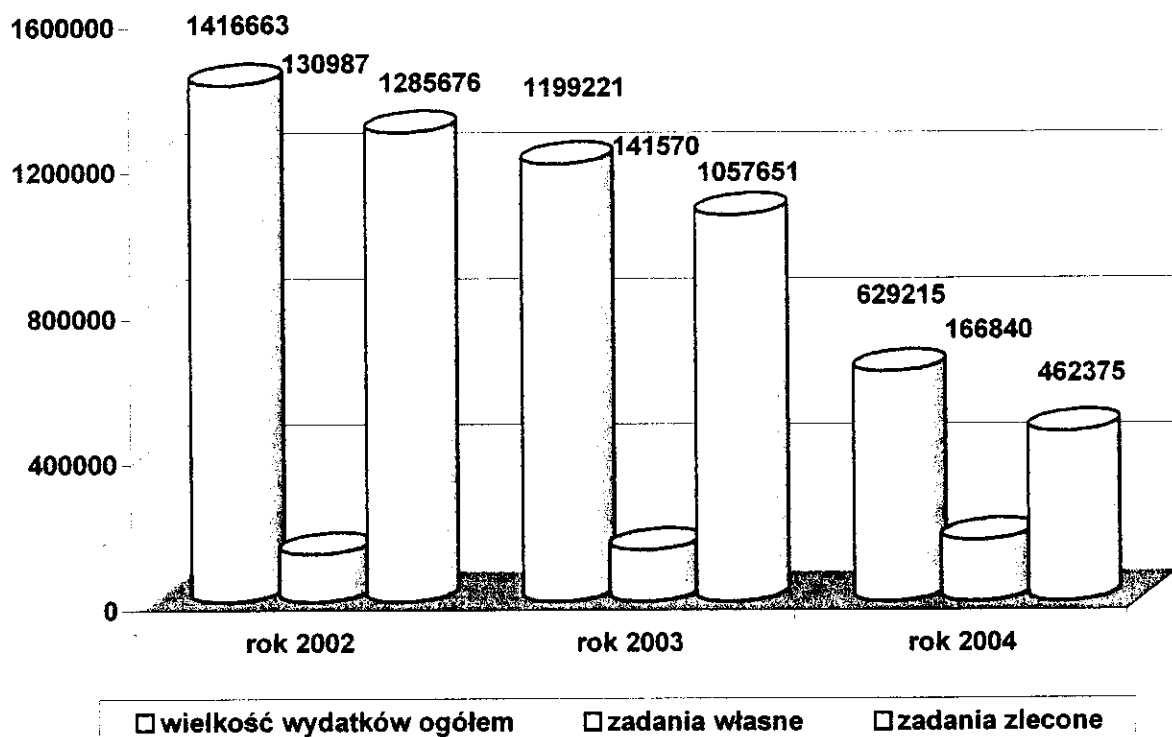
Analiza danych pozwala stwierdzić, że podopieczni GOPS jako formę pomocy preferują świadczenia pieniężne.

W przypadku świadczeń rzeczowych, udzielanych w latach 2003-2004, oraz opieki psychologicznej obserwuje się w miarę stabilne zachowania. Natomiast można zaobserwować malejącą tendencję w zakresie udzielania porad przez pracowników ośrodka. Najmniej beneficjentów skorzystało z udzielonego im schronienia.

Typy świadczeń	2002		2003		2004	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	2996	689	2979	669	2114	476
Rzeczowe	0	0	1015	181	1046	196
Udzielanie porad:	93	18	131	25	58	12
Opieka psychologiczna	101	23	112	34	121	28
Udzielanie schronienia	0	0	3	3	1	1
Inne	291	67	216	62	279	58

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie.

Wielkość wydatków przeznaczonych na udzielenie pomocy społecznej w latach 2002-2004

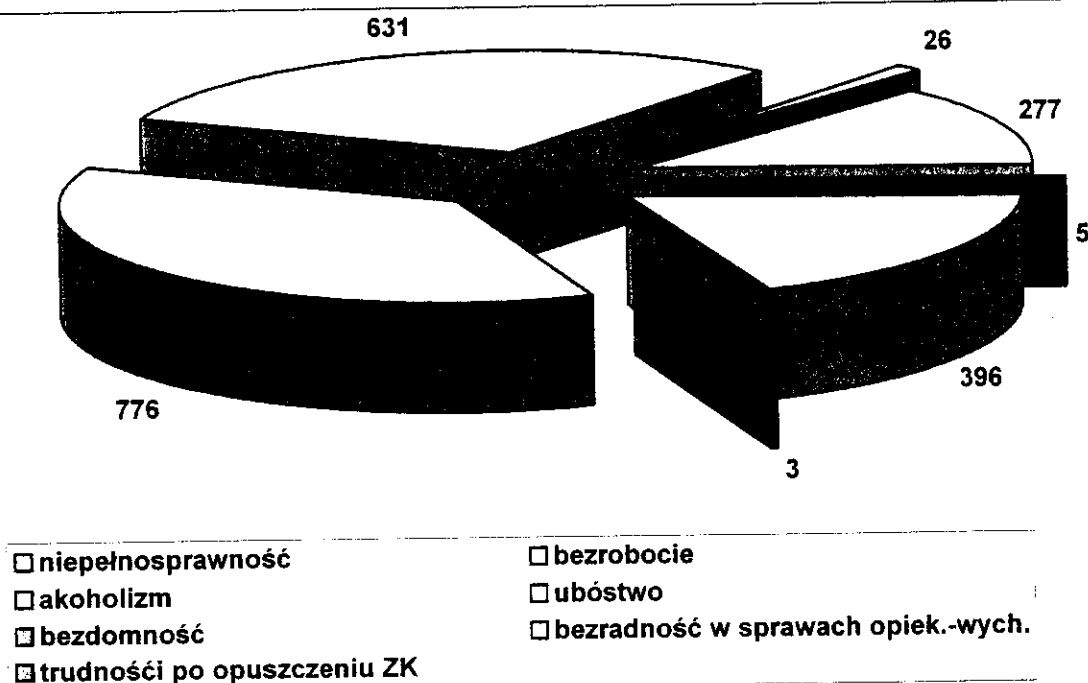
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej.

Dane uwzględniają łączną wysokość wydatków, w tym wielkości przeznaczone na zadania własne pochodzące z budżetu gminy oraz na zadania zlecone pochodzące z budżetu państwa. Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, że nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin wykazują tendencję spadkową. Głównym tego powodem było zaprzestanie realizacji świadczeń w postaci: rent socjalnych, zasiłków stałych, gwarantowanych zasiłków okresowych oraz macierzyńskich zasiłków okresowych i jednorazowych.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2002 – 1.416.663 zł, w roku 2003 – 1.199.221 zł, a w 2004 roku – 629.215 zł.

Powody przyznania pomocy społecznej w 2004 roku

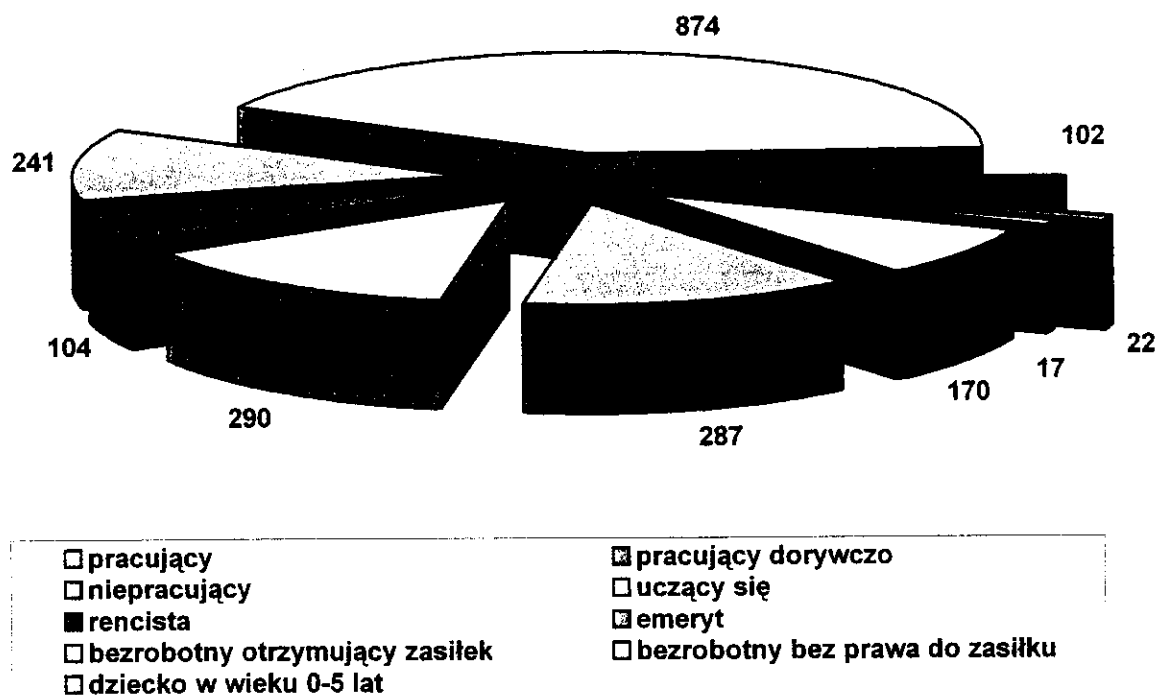
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie.

Zasadniczą przyczyną, w związku z którą mieszkańcy wnioskowali w 2004 roku o pomoc z systemu pomocy społecznej, była niepełnosprawność (776 beneficjentów). Drugim co do wielkości powodem przyznawania pomocy było bezrobocie (631 osób). Brak zatrudnienia, które nie jest tylko indywidualnym problemem człowieka nim dotkniętego, ale niewątpliwie wpływa na życie i funkcjonowanie całej rodziny, jest źródłem problemów i patologii.

W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy problemy te narastają i rodzą kolejne, takie jak ubóstwo, frustrację, izolację, alkoholizm, bezradność życiową.

W związku z tym istotną przyczyną udzielanego wsparcia w gminie były również problemy bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (396 osób) i ubóstwo (277 osób). Kolejnym powodem przyznania pomocy był problem alkoholizmu (26 osób). Należy podkreślić, że wskazano główne przyczyny udzielanej pomocy, w tle natomiast pozostają: problem bezdomności oraz trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w roku 2004

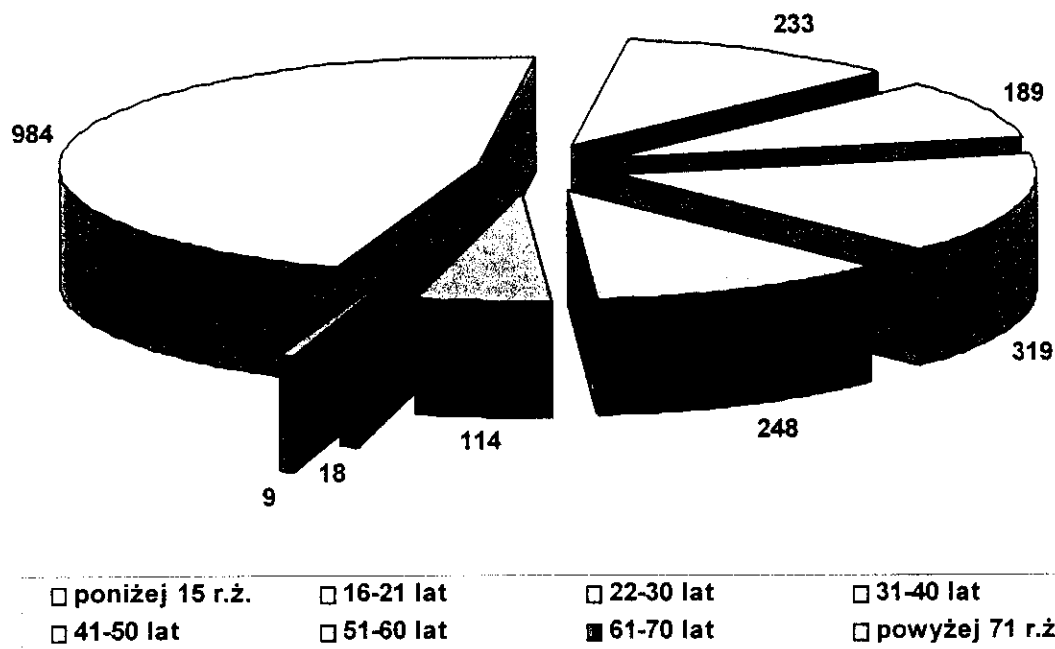

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie.

Wsparcie ze strony pomocy społecznej najczęściej otrzymują ludzie młodzi: uczniowie (874 osoby) oraz dzieci w wieku do 5 lat (287).

Analizując strukturę odbiorców ze względu na aktywność zawodową i uwzględniając tylko osoby pełnoletnie, można wywnioskować, że najliczniejszą grupę stanowią osoby pracujące (290 osób). Na drugim miejscu są osoby niepracujące (241 osób) oraz bezrobotni bez prawa do zasiłku (170 osób).

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2004 r.

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie.

Z analizy struktury demograficznej wszystkich beneficjentów ośrodka pomocy społecznej wynika, że najliczniejszą grupę stanowią osoby poniżej 15 roku życia (984 osoby). Dzieci są wspierane przez ośrodek świadczeniem w postaci dożywiania w szkołach, natomiast ich liczba sprawia, że kwestia dziecka w gminie powinna być przedmiotem szczególnego zainteresowania władz samorządowych.

2.4. KWESTIA OPIEKI NAD DZIECKIEM

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe.

Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,

- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze – placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży.

W sumie do badania przedłożono 8, ankiet z czego 5 dotyczyło szkół podstawowych, 2 – gimnazjum, natomiast 1 – zespołu szkół ponadgimnazjalnych.

W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

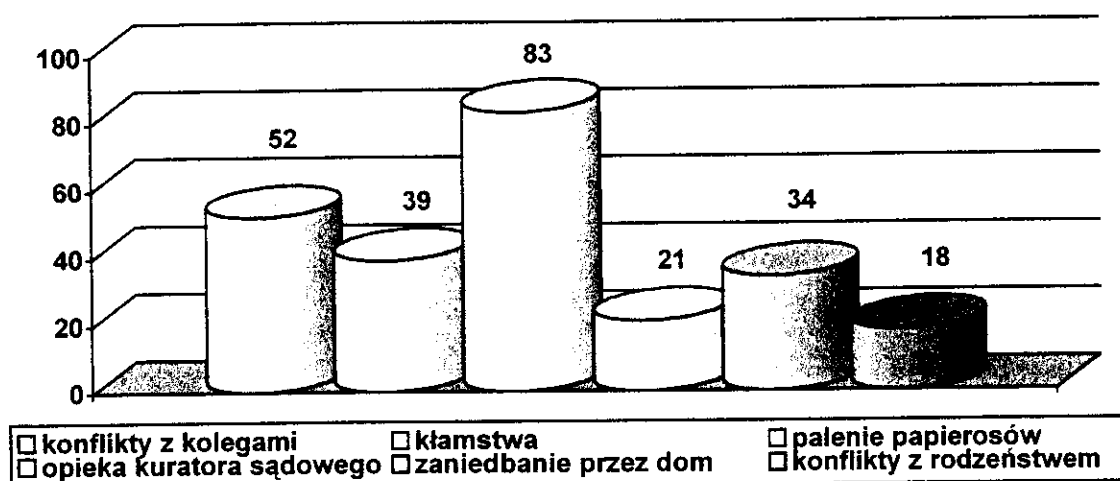
Stopień nasilenia problemów społecznych na terenie szkół

Lp.	Cechy patologii społecznej	Stopień nasilenia cechy			Liczba przypadków
		często	rzadko	nie występuje	
1.	Konflikty z rodzicami (opiekunami)		5	3	8
2.	Konflikty z rodzeństwem		4	4	18
3.	Konflikty z nauczycielami			7	
4.	Konflikty z kolegami szkolnymi	1	7		52

5.	Kłamstwa	1	5	1	39
6.	Wagary		4	3	3
7.	Alkoholizowanie się		1	7	1
8.	Narkotyzowanie się		1	6	2
9.	Palenie papierosów	2		5	83
10.	Ucieczki z domu			8	
11.	Kradzieże		4	4	8
12.	Agresja i przemoc, w tym:				
	- poniżanie		4	3	11
	- zastraszanie		4	3	11
	- znęcanie się		3	4	13
	- bicie		8		16
	- wymuszanie pieniędzy		2	6	2
	- zmuszanie do palenia papierosów			8	
13.	Autoagresja			8	
14.	Przestępczość ujawniona		1	6	3
15.	Niszczenie mienia szkolnego		5	3	10
16.	Drugoroczność		3	5	8
17.	Udział w grupach negatywnych		1	7	2
18.	Opieka kuratora sądowego	1	4	3	21
19.	Przemoc w rodzinie		5	2	9
20.	Zaniedbanie przez dom	2	4	2	34
21.	Wykorzystywanie seksualne		1	7	1

Dane ze szkół gminy Somonino.

Problemy uczniów w środowisku szkolnym

Dane ze szkół gminy Somonino.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 21 zmiennych. Określając stopień natężenia występujących cech, używano głównie stwierdzenia, że problem pojawia się rzadko, wskazano jednocześnie ilości występujących przypadków. Określając problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych, wskazywano na uzależnienia, niszczenie mienia szkolnego, podkreślano również zjawisko ubożenia rodzin uczniów. Szczególną troską otacza się uczniów nadpobudliwych, dyslektyków, z rodzin dysfunkcyjnych. Z analizy wynika, że szkoły są miejscami bezpiecznymi dla dzieci i młodzieży, a powszechnie realizowane programy profilaktyczne skutecznie łagodzą zjawiska patologiczne i zapobiegają ich występowaniu. Niepokojące są natomiast przypadki wykorzystywania seksualnego dzieci i młodzieży, które choć nieliczne, powinny stać się przedmiotem szczególnej troski ze strony pedagogów i rodziców.

Nauczyciele kształtują wśród młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu poprzez uczestnictwo w różnych akcjach charytatywnych, m. in. w akcji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy czy wspieranie Polskiej Akcji Humanitarnej (pomoc ofiarom tsunami).

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, wskazano na konieczność rozszerzenia zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, konieczność pogłębiania współpracy pomiędzy istniejącymi na terenie gminy instytucjami podejmującymi problematykę opieki nad dziećmi i młodzieżą.

Wśród różnych form pomocy szkoła proponuje uczniom m. in. zajęcia terapeutyczno-wychowawcze, zajęcia rewalidacyjne, terapeutyczne, socjoterapeutyczne oraz warsztaty.

Dyrektorzy szkół podkreślają konieczność powstania na terenie gminy klubów dla dzieci i młodzieży, konieczność umożliwienia większego dostępu do dóbr kultury.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności pracy „na czarno”. Bezrobocie powoduje, że standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu na przykład niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

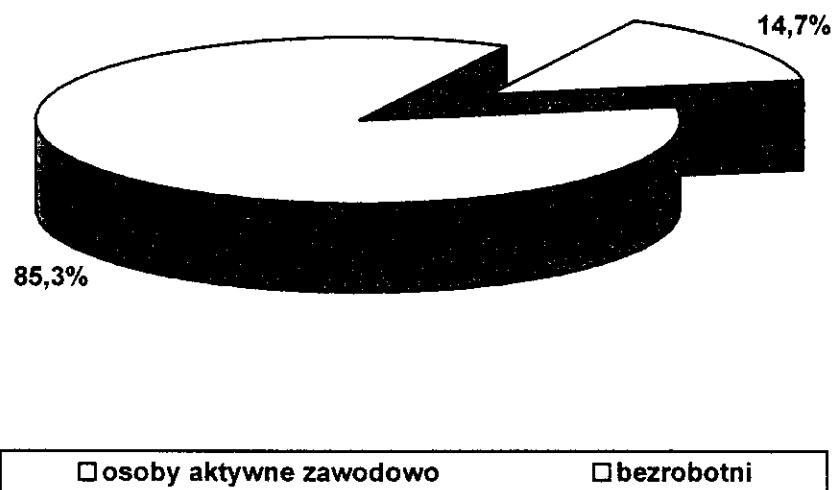
Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontaktu, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kartuzach w roku 2004 w gminie Somonino było 740 bezrobotnych. Ogółem bez pracy pozostawało 8% mieszkańców gminy. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może się różnić od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

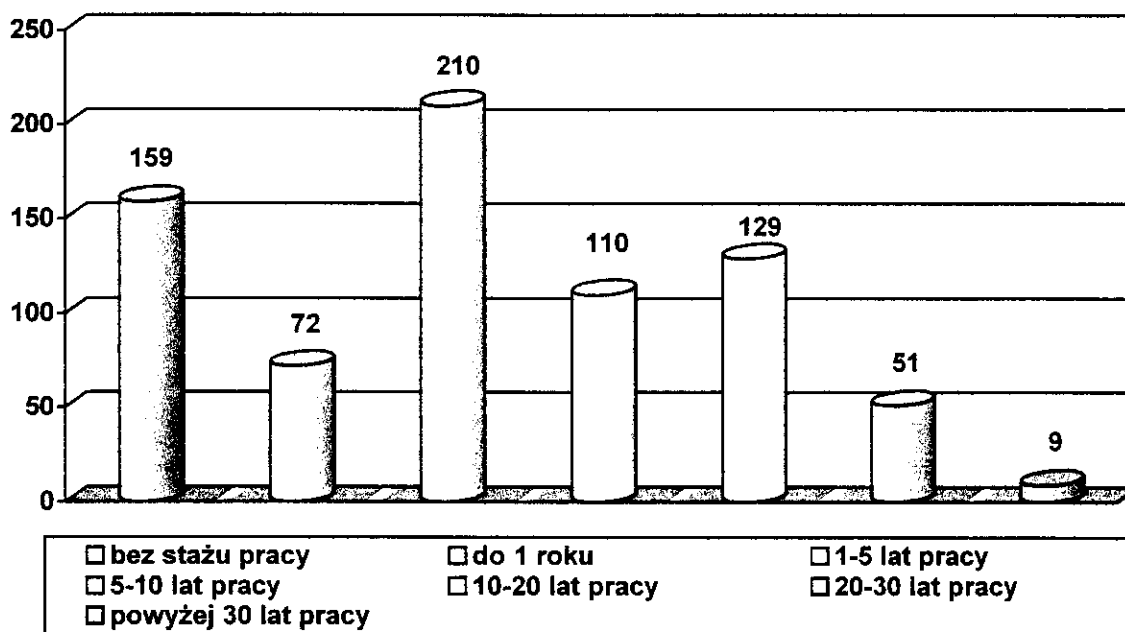
Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo – dane na 31.12.2004 r.

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Wśród 5.032 osób w wieku produkcyjnym 740 pozostaje bez zatrudnienia (14,7% ogółu mieszkańców).

Bezrobotni w gminie Somonino według ogólnego stażu pracy – dane za rok 2004

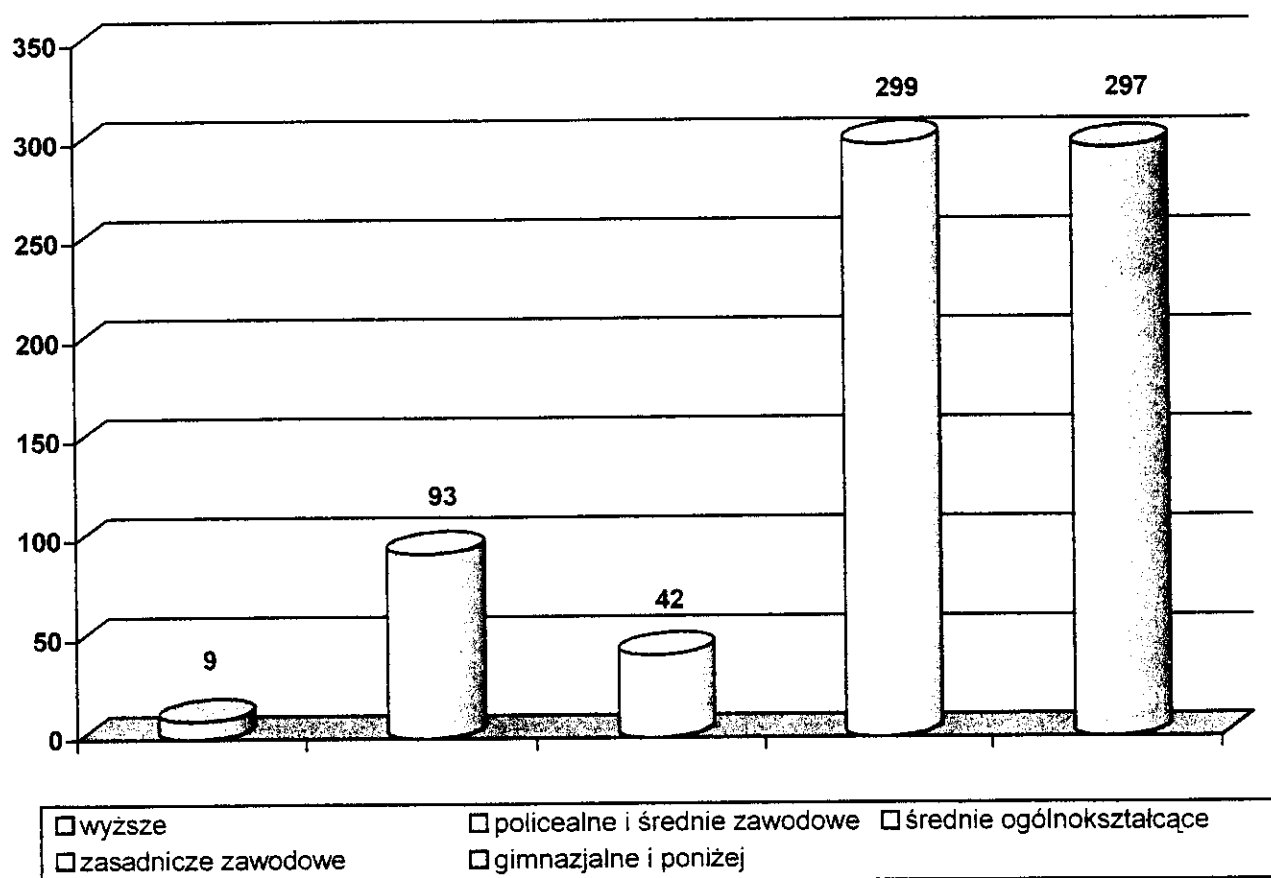
Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kartuzach.

Najliczniej reprezentowaną grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat – 210 osób. Najmniej bezrobotnych zanotowano w grupie osób legitymujących się stażem 30-letnim i dłuższym – 9 osób. Dane te wskazują jednak najprawdopodobniej na to, że osoby z grupy najstarszej w większości nabyły już uprawnienia emerytalne bądź też prawo do świadczeń przedemerytalnych.

W grupie bezrobotnych nie posiadających żadnego stażu pracy, czyli absolwentów bądź osób nigdy nie pracujących, zanotowano 159 osób, ze stażem pracy do 1 roku zarejestrowano 72 osoby, ze stażem od 5 do 10 lat – 110 osób, ze stażem od 10 do 20 lat – 129 osób, natomiast ze stażem od 20 do 30 lat tylko 51 osób.

Można zaryzykować stwierdzenie, że im dłuższy jest staż pracy, tym mniej jest osób pozostających bez pracy.

Bezrobotni według wykształcenia – dane za rok 2004

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kartuzach.

Poziom wykształcenia ma istotny wpływ na sytuację osoby na rynku pracy.

Jak wskazuje wykres, najwyższe bezrobocie dotyka osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, w tym przedziale aż 299 osób posiada status bezrobotnego. Na kolejnym miejscu są osoby legitymujące się wykształceniem gimnazjalnym, a nawet niższym – 297 osób.

Problem braku zatrudnienia w najmniejszym stopniu dotyczy osób z wykształceniem wyższym (9 osób) i średnim ogólnokształcącym (42 osoby). Dlatego istotne jest, by zwracać szczególną uwagę na kształcenie dzieci i młodzieży oraz doksztalcanie dorosłych.

Zastanawiający jest natomiast fakt istnienia dość licznej grupy osób pozostających bez pracy z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Osób o statusie bezrobotnego jest w tym przedziale aż 93.

2.6. ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W GMINIE

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerywania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

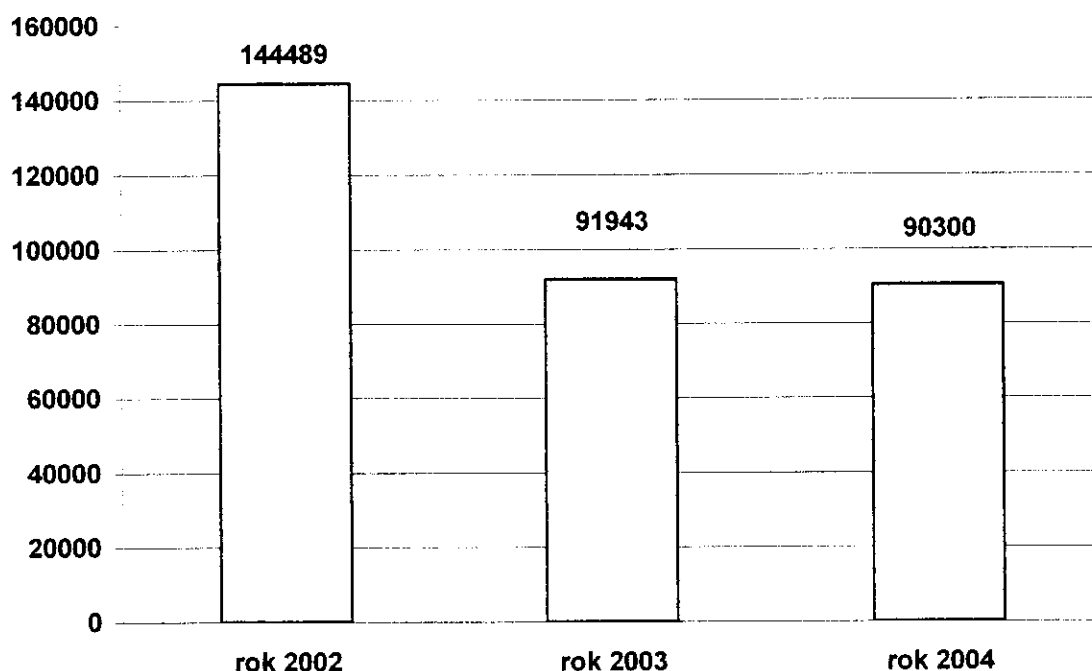
Jedną z grup dysfunkcyjnych, która objęta jest pomocą, stanowią osoby uzależnione od alkoholu. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z poważniejszych problemów w naszym społeczeństwie. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców kraju i nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. Jego rozmiary i niszczycielskie działanie dają się obserwować wśród klientów pomocy społecznej.

Jednak spośród 968 osób ubiegających się o pomoc z Ośrodka Pomocy Społecznej tylko 26 osób z 6 rodzin swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W Somoninie w 2004 Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 17 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, z tego 8 osób skierowano na leczenie odwykowe.

**Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2002-2004
(wielkość wydatków ogółem)**

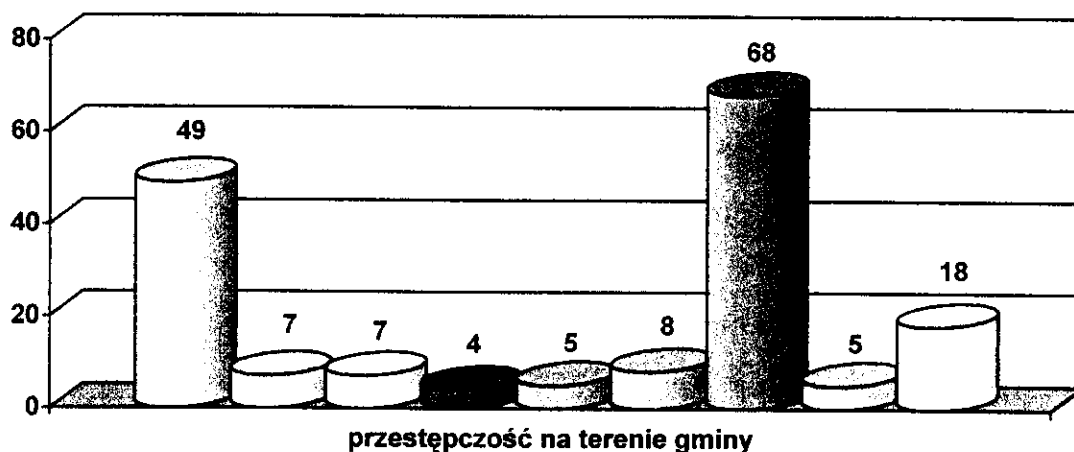
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie.

Z zestawienia danych za lata 2002-2004 wynika, że wielkość środków przeznaczanych przez gminę na rozwiązywanie problemów alkoholowych systematycznie się zmniejsza. W roku 2002 wynosiła 144.489 zł, w roku tylko 2003 – 91.943 zł, a w 2004 – tylko 90.300 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Somonino.

Liczba stwierdzonych przestępstw na terenie gminy Somonino w 2004 roku

☐ kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości	☐ wypadek drogowy
☐ kierowanie pojazdem pomimo zakazu	☐ znęcanie się
☐ uszkodzenie ciała	☐ rozbój
☐ kradzież	☐ naruszenie ust. o zwalczaniu chorób zakaź.
☐ inne	

Dane Komendy Powiatowej Policji w Kartuzach.

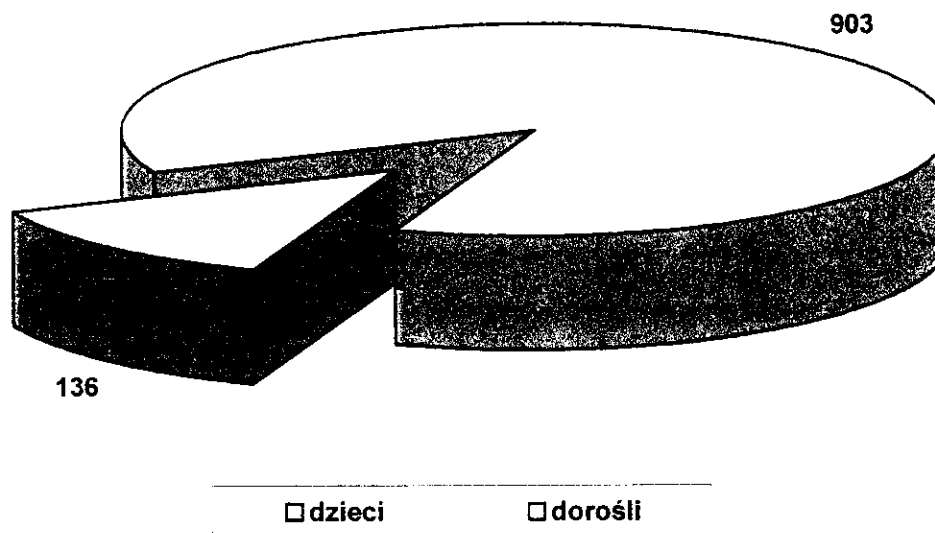
Z przeprowadzonej analizy wynika, że charakter przestępstw dokonywanych na terenie gminy jest bardzo zróżnicowany. Generalnie dominują kradzieże, zarówno te charakteryzowane jako zabór mienia (26), jak te z włamaniem (42). Łącznie odnotowano aż 68 przestępstw tej kategorii. Na wykresie uwidoczniono również przestępstwa związane z ruchem drogowym (łącznie 63 przypadki), a w tym: kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości (49), wypadki drogowe (7) oraz kierowanie pojazdem mimo zakazu (7) – łącznie 63 przypadki. Ponadto odnotowano 8 przypadków rozbój, po pięć uszkodzenia ciała i naruszenia ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych oraz 4 przypadki znęcania się. Do kategorii „inne” zaliczono te rodzaje przestępstw, które zdarzyły się maksymalnie dwukrotnie: zabójstwo, uszkodzenie mienia, paserstwo, kradzież dokumentu, gwałt ze szczególnym okrucieństwem, niekorzystne rozporządzenie mieniem, poddanie małoletniego innej czynności seksualnej, naruszenie prawa budowlanego, naruszenie ustawy o narkomanii, naruszenie praw

autorskich oraz naruszenie ustawy o wychowaniu w trzeźwości (ogółem 18 przypadków).

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej „niepełnosprawność” oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie „niepełnosprawność” jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Liczba osób niepełnosprawnych w gminie – dane za rok 2004

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie.

W gminie Somonino w roku 2004 było 1.039 osób niepełnosprawnych, z czego grupę 136 osób stanowiły dzieci. Z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej skorzystało 776 osób indywidualnych z 192 rodzin. Niepełnosprawność jest więc

pierwszą co do wielkości, pod względem liczby beneficjentów, przyczyną udzielania wsparcia.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych OPS, radnych, mieszkańców gminy.

Z nadesłanych odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Atuty i potencjał rozwojowy gminy

Według respondentów, gmina Somonino ma dobre położenie geograficzne, leży w niewielkiej odległości od siedzib powiatu i gminy, położona jest przy trasie Gdańsk – Kościerzyna. Mieszkańcy doceniają piękno terenów krajobrazowych i atrakcyjność otoczenia przyrodniczego. Zwracają również szczególną uwagę na możliwość zatrudnienia w powstających zakładach pracy oraz łatwy dostęp do instytucji pomocowych. W miejscu zamieszkania czują się bezpieczni oraz chwalą ciszę i spokój okolicy.

Słabe strony gminy

Najczęściej wymienianą słabością gminy Somonino jest brak miejsc pracy oraz brak prowadzenia przez gminę odpowiedniego szkolenia dla bezrobotnych. Zwrócono również uwagę na jakość dróg, niską aktywność policji, zwłaszcza w soboty. Na terenie gminy według respondentów brak jest instytucji zajmujących się zagospodarowaniem wolnego czasu dzieci i młodzieży. Niedostateczna jest również sieć usług.

Najważniejsze problemy społeczne w gminie

Za najważniejsze problemy w gminie uznano bezrobocie i związane z nim ubóstwo oraz alkoholizm. Oba problemy, silnie ze sobą skorelowane, według respondentów z coraz większą intensywnością dotyczą mieszkańców gminy i w niedalekiej przyszłości mogą być jeszcze dotkliwiej odczuwane. Ponadto większość ankietowanych wskazała na tendencje wzrostowe zarówno problemów związanych z pogłębiającym się i długotrwałym bezrobociem, jak i nadużywaniem alkoholu przez mieszkańców.

Należy zauważyć, że według oficjalnych statystyk problem alkoholizmu jest marginalny, wręcz nieistniejący jak na ponad dziewięciotysięczną społeczność gminy Somonino. Natomiast, według mieszkańców, jest widocznym i ciągle narastającym, negatywnym zjawiskiem społecznym.

Poważnym i narastającym problemem, wskazanym przez respondentów, jest również problem agresji, chuligaństwa oraz narkomanii. Wynika on według badanych z braku działań aktywizujących młodzież oraz braku obiektów sportowych. Brak jest również perspektyw dla ludzi młodych. Problemem społecznym w gminie jest także brak specjalistycznej opieki medycznej oraz utrudniony dojazd do ośrodka zdrowia. Wśród zadań stawianych przed radą gminy powinna się znaleźć poprawa stanu dróg.

Ankietowani zwrócili również uwagę na brak propozycji aktywnego spędzania czasu dla osób starszych.

Szczególnie narażone grupy społeczne

Za szczególnie narażone uznano osoby bezrobotne, Za osoby, których również dotyczą lokalne problemy społeczne, uznano dzieci i młodzież, przede wszystkim te pochodzące z rodzin biednych, wielodzietnych, dysfunkcyjnych. Wybór ten uzasadniano głównie ubóstwem, brakiem miejsc pracy oraz miejsc organizujących opiekę i wsparcie.

Kolejną grupą mieszkańców, która odczuwa skutki problemów społecznych, są ludzie starsi i samotni, osoby chore i niepełnosprawne oraz rodziny wielodzietne i z problemem alkoholowym.

W kwestii związanej z wyborem odbiorców, do których powinna trafiać pomoc, uznano, że w pierwszej kolejności wspierać należy osoby bezrobotne, dzieci i młodzież. Pomoc społeczna powinna również otaczać opieką osoby niepełnosprawne, samotne i stare, rodziny dysfunkcyjne, ubogie oraz z problemem alkoholowym i wielodzietne.

Podmioty pomagające w rozwiązywaniu problemów społecznych

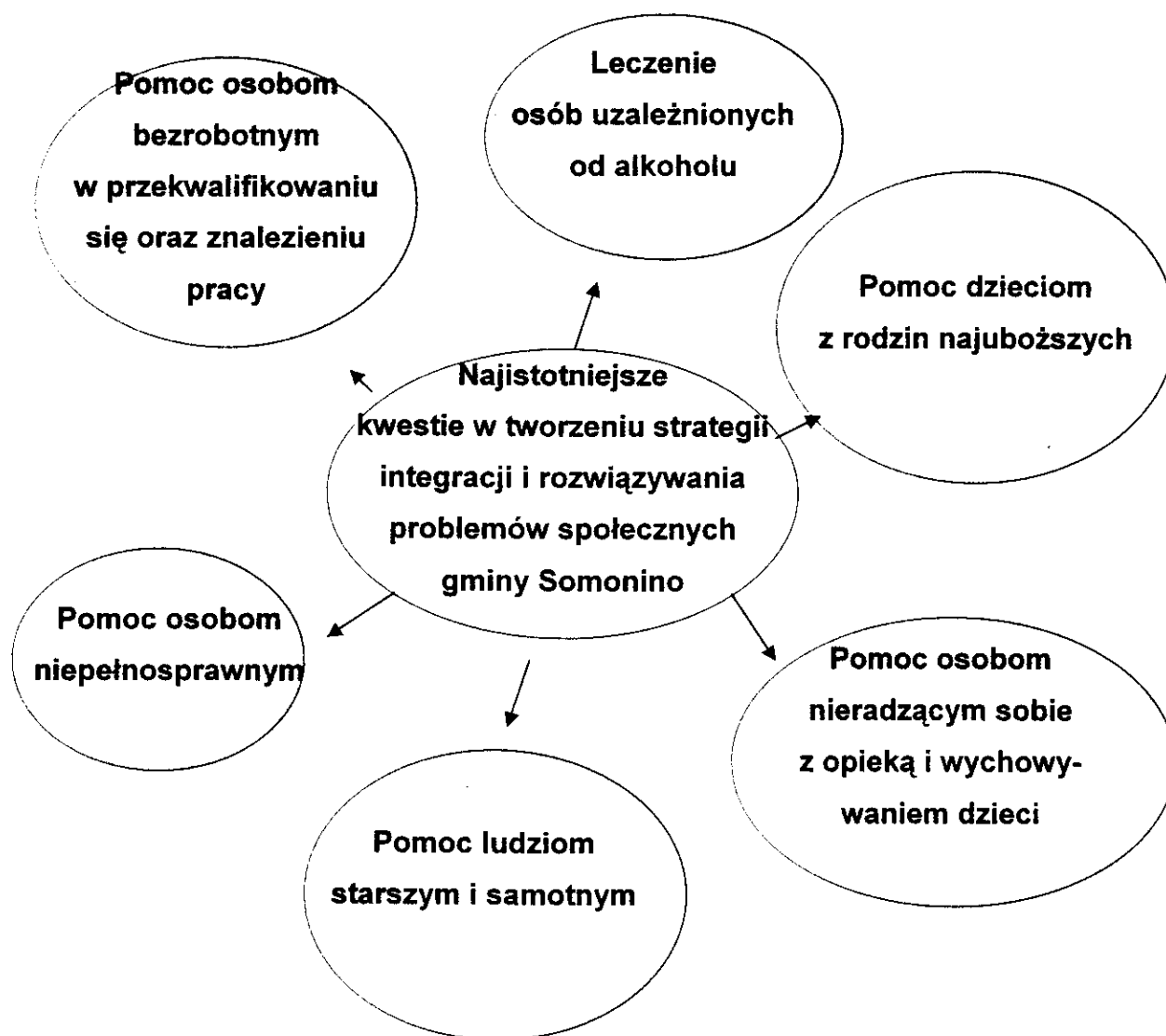
Respondenci, wskazując na osoby i instytucje, które mogą przyczynić się do rozwiązywania lokalnych problemów, zwrócili przede wszystkim uwagę na kluczową rolę Ośrodka Pomocy Społecznej. Zauważyli jednocześnie pozytywne oddziaływanie pracowników szkół publicznych, Urzędu Gminy, Urzędu Pracy, policji, Kaszubskiej Fundacji Rehabilitacyjnej Osób Niepełnosprawnych „Podaj trochę słońca”. Gdyby zaszła taka potrzeba, to właśnie w tych instytucjach poszukiwaliby wsparcia. Wśród wymienianych instytucji znalazł się również kościół, któremu przypisano zadanie rozwijania świadomości mieszkańców.

Kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii

Ankietowani wskazali również problemy, na których powinna skupić się lokalna strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy. Wybierali pięć najistotniejszych kwestii z zamkniętego katalogu. Przedstawiamy kwestie, które uzyskały największą liczbę wskazań.

Lp.	Problemy społeczne	Ilość wskazań
1.	Pomoc dzieciom z rodzin najuboższych	15
2.	Leczenie alkoholików	11
3.	Pomoc osobom bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy	10
4.	Pomoc ludziom starym, samotnym	10
5.	Pomoc osobom niepełnosprawnym	9
6.	Pomoc osobom nieradzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych	8
7.	Pomoc dzieciom chorym i upośledzonym	6

Z powyższego zestawienia wynika rozkład wskazań istniejących kwestii społecznych, które winny stać się przedmiotem szczególnej troski samorządu lokalnego. Kwestie te przedstawiają się następująco:

Badanie własne Centrum AV

Ponadto do kwestii ważnych zaliczono również pomoc osobom dotkniętym klęskami żywiołowymi bądź ekologicznymi oraz pomoc dla samotnych kobiet w ciąży i matek, które są w trudnej sytuacji życiowej, pomoc dzieciom z domów dziecka, a także pomoc byłym więźniom. Jako ważną kwestię wymieniano również finansowanie zakupu sprzętu dla szpitali oraz przekazywanie im pieniędzy na przeprowadzenie kosztownych operacji. Należy dodać, że w prezentowanym zestawieniu pominięto kategorie, na które nie było wskazań, na przykład kwestie osób dotkniętych AIDS, pomoc uchodźcom itp.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest – coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią – analiza SWOT. Nazwa „SWOT” jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu).

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej.

Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

❖ kwestia dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony	Słabe strony
• aktywna praca na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży, • współpraca i komunikacja instytucji pozarządowych z rządowymi, • dobra koordynacja działań podmiotów zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży, • aktywna działalność służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży • zainteresowanie samorządu problematyką dzieci i młodzieży, • wykorzystanie potencjału zawodowego i naukowego pracowników gminy.	• niedostateczna ilość środków finansowych, • brak wsparcia organizacji III sektora przez samorząd w działaniach na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny, • brak na terenie gminy placówek resocjalizacyjnych oraz placówek dla nieletnich oraz samotnych matek z dzieckiem, • brak prowadzenia działalności w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi, • niewystarczająca ilość ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie, • nieadekwatna do potrzeb liczba zatrudnionych pracowników merytorycznych, • brak zabezpieczenia dostępu do różnych form spędzania czasu wolnego, • brak propagowania idei wolontariatu.

Szanse	Zagrożenia
• wzrost znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży, • prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych, • oferty szkoleń i doskonalenia zawodowego dla kadry w dziedzinie pracy z dziećmi, młodzieżą i rodziną,	• niski poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną, • niewystarczająca opieka medyczna szkół, • występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, ubóstwo,

• oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	• marginalizacja i alienacja grup i osób, • istnienie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej, • nieracjonalne rozdzielanie środków publicznych, • brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.
--	--

❖ **kwestia osób bezrobotnych**

Mocne strony	Słabe strony
• wzrost wykształcenia jako wartości.	• wysoka stopa bezrobocia, • wysokie bezrobocie długotrwałe zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, • występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia, • brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych, • niski poziom wykształcenia bezrobotnych długotrwałe, • brak przygotowania pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi. • brak lokalnych przedsięwzięć wartych upowszechnienia.

Szanse	Zagrożenia
• dostępność kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich, • wzrost mobilności zawodowej, • brak zjawiska wykluczenia społecznego	• brak lokalnych i regionalnych działań przeciwdziałających długotrwałemu bezrobociu, • wzrost bezrobocia powodujący rozwój

w grupach osób długotrwale bezrobotnych.	patologii społecznej, osłabienie instytucji rodzinnych, dziedziczenia bezrobocia, • brak mobilności geograficznej, • istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia, • brak powiązania programów dla bezrobotnych długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowaniem i reorganizacją.
--	--

❖ **kwestia osób niepełnosprawnych**

Mocne strony	Słabe strony
• funkcjonowanie organizacji pozarządowych w sferze niepełnosprawności, • dostateczne rozpoznawanie potrzeb osób niepełnosprawnych w kontekście środowiska lokalnego, • równomierna i wystarczająca pomoc osobom niepełnosprawnym, • współpraca oraz przepływ informacji pomiędzy instytucjami samorządowymi a organizacjami III sektora, • zaangażowanie osób niepełnosprawnych do samopomocy, • rozpowszechnianie pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych w środowisku.	• istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, • brak dostatecznej bazy rehabilitacyjnej, • niedostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi, • brak pełnego rozeznania liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse	Zagrożenia
• wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych, • współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie	• wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej oraz usługi opiekuńcze, • brak standaryzacji usług socjalnych

pomocy osobom niepełnosprawnym, • upowszechnianie problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw, • stała liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, • likwidacja istniejących barier architektonicznych.	dla osób niepełnosprawnych, • nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych.
--	--

❖ **kwestia ludzi starszych**

Mocne strony	Słabe strony
• dostęp do domów pomocy społecznej, • dostępność do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, • prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,	• brak określonych standardów usług dla osób starszych, • brak dostępu do małych form pomocy, • brak możliwości samorealizacji osób starszych w organizacjach samopomocowych, • wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, • brak profesjonalnie przygotowanej kadry, • brak korzystania z pomocy wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym, • brak możliwości kontynuowania aktywności zawodowej osób starszych, • istnienie barier architektonicznych, • niski poziom życia osób starych, • zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniową.

Szanse	Zagrożenia
• podmiotowe traktowanie osób starszych, • koordynacja działań podmiotów na rzecz osób starszych, • dobre rozeznanie w statystykach osób III wieku, • brak negatywnych stereotypów człowieka starego.	• wzrost liczby osób samotnych, • niedostosowanie infrastruktury dla osób starszych, • migracje ludzi młodych na inne tereny, • brak promocji zdrowia dla osób starszych, • brak uwrażliwiania oświaty na problemy osób starszych, • brak dostosowania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej, • brak szkoleń dla kadr realizującej pomoc osobom starszym.

❖ kwestia osób uzależnionych

Mocne strony	Słabe strony
• dobre przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi, • prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń na handel napojami alkoholowymi, • dobry przepływ informacji oraz wymiana doświadczeń pomiędzy organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.	• brak dobrze przygotowanej bazy lokalowej, • brak bazy leczenia odwykowego, • brak miejsca pobytu dla ofiar przemocy, • brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi, • brak współpracy z kościołem i społecznością lokalną, • niewystarczający stan zatrudnienia w lecznictwie.

Szanse	Zagrożenia
• wspólna praca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, • istnienie systemu wsparcia dla osób	• niska efektywność i skuteczność działań podejmowanych na rzecz uzależnionych, • wzrost bezrobocia oraz pogłębiające się ubożenie społeczeństwa,

i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy, • traktowanie uzależnienia jako problemu społecznego.	• istnienie zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności społecznej, • niedoskonałe wykorzystywanie systemu informacji.
---	---

❖ **rozwój kadr i służb pomocowych**

Mocne strony	Słabe strony
• pomoc PCPR w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych, • wyspecjalizowana kadra pracowników społecznych oraz kompleksowo zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnymi, • prowadzenie działań socjalnych z rodziną, • istnienie placówki opiekuńczo-wychowawczej.	• trudny dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych. • brak domu opieki społecznej, • przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań, • niedostateczne finansowanie zadań pomocy społecznej.

Szanse	Zagrożenia
• stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej, • współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.	• niewystarczające finansowanie pomocy społecznej, • brak przygotowania zawodowego absolwentów szkolnictwa do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej, • niewystarczająca ilość kadry w stosunku do potrzeb, • przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań.

❖ **poziom zaspokajania potrzeb uznanych za podstawowe**

Mocne strony	Słabe strony
• wystarczająca baza zabezpieczająca potrzeby społeczne,	• niedostateczne dofinansowanie oświaty i nauki,

• dostęp do terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych, • istnienie potencjału przedsiębiorstw budowlanych, • dobrze rozwinięta infrastruktura komunalna i sieć telekomunikacyjna, • mała przestępczość, • dostęp do szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.	• niedostateczny dostęp do opieki zdrowotnej, • zła sytuacja mieszkaniowa, niedostateczna ilość mieszkań komunalnych i socjalnych, • niewłaściwa gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi, • słabo rozwinięta sieć komunikacyjna, • wzrost przestępczości, • słabo rozwinięte rolnictwo indywidualne.
--	---

Szanse	Zagrożenia
• wzrost poziomu wykształcenia, • wykorzystywanie zasobów naturalnych, • zagospodarowywanie gruntów V i VI klasy pod inwestycje, • wykorzystywanie środków pomocowych na ochronę środowiska, • stosowanie kompleksowych rozwiązań technicznych i prawnych w zakresie ochrony i wykorzystywania środowiska naturalnego, • zwiększenie dostępności do szkół, • rozwój turystyki i agroturystyki, • dobre powiązania sieci dróg lokalnych z krajowymi.	• wzrost patologii spowodowanych brakiem pracy i środków do życia, • brak pełnego wykorzystania baz surowcowych, • postępująca degradacja wartości rodzinnych, • pogłębiający się upadek kultury pracy, • wzrost apatii i zniechęcenia wśród społeczeństwa gminy.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1 INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Na terenie gminy działa **Środowiskowy Dom Samopomocy** z 20 miejscami, który prowadzi warsztaty terapii zajęciowej. Gmina posiada również mieszkanie chronione dla 6 osób z zaburzeniami psychicznymi.

Instytucję oferującą pomoc i wsparcie prezentujemy w formie karty informacyjnej, która najtrafniej oddaje możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karta zasobów została opracowana w ramach prac nad strategią i wskazuje także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Ceynowy 21, 83-314 Somonino

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Gminy Somonino

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, między innymi koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki jest skierowana do mieszkańców gminy Somonino, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej. Ośrodek zatrudnia 5 osób, w tym 2 pracowników socjalnych.

Środowiskowy Dom Samopomocy

Rybaki, 83-315 Szymbark

1. Podmiot prowadzący:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, między innymi koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie, pomaga w rozwoju indywidualnych uzdolnień i zainteresowań, oferuje pomoc psychologiczną oraz udział w terapii zajęciowej.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki jest skierowana do osób niepełnosprawnych ruchowo, upośledzonych, chorych psychicznie, chorych neurologicznie. Ośrodek zatrudnia 3 osoby.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Somonino funkcjonuje 6 organizacji pozarządowych, w tym 1 fundacja, 2 stowarzyszenia oraz 3 parafie Kościoła rzymskokatolickiego.

Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy.

Samorząd gminy nie dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. W ramach współpracy przeprowadzane są jedynie konsultacje.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, powinna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego forum pomocy.

Poniżej prezentowane są wybrane organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Somonino.

Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Somonino

Stowarzyszenie	Obszar działania	Cele statutowe
Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Kultury, Sportu i Turystyki na Wsi „Przyjazna Wieś Kaszubska”	Całe społeczeństwo	Działania na rzecz kultury, sportu i turystyki.
Stowarzyszenie „Przyszłość”	Całe społeczeństwo gminy	- promocja zdrowego stylu życia, - pomoc osobom niepełnosprawnym, - tworzenie domów opieki,

Stowarzyszenie	Obszar działania	Cele statutowe
		- współpraca z innymi krajami, - współpraca ze szkołami.
Kaszubska Fundacja Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „Podaruj trochę słońca”	Osoby niepełnosprawne	- rehabilitacja osób niepełnosprawnych, - integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy, zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Ośrodek Pomocy Społecznej, policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Dopiero sumując powyższe, nakładając wyniki diagnozy zakres możliwości kompetencyjnych samorządu lokalnego, wynikający z regulacji prawnych, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a jest treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zespół przygotowujący dokument uznał, że problemami, dla których należy zaprogramować działania są:

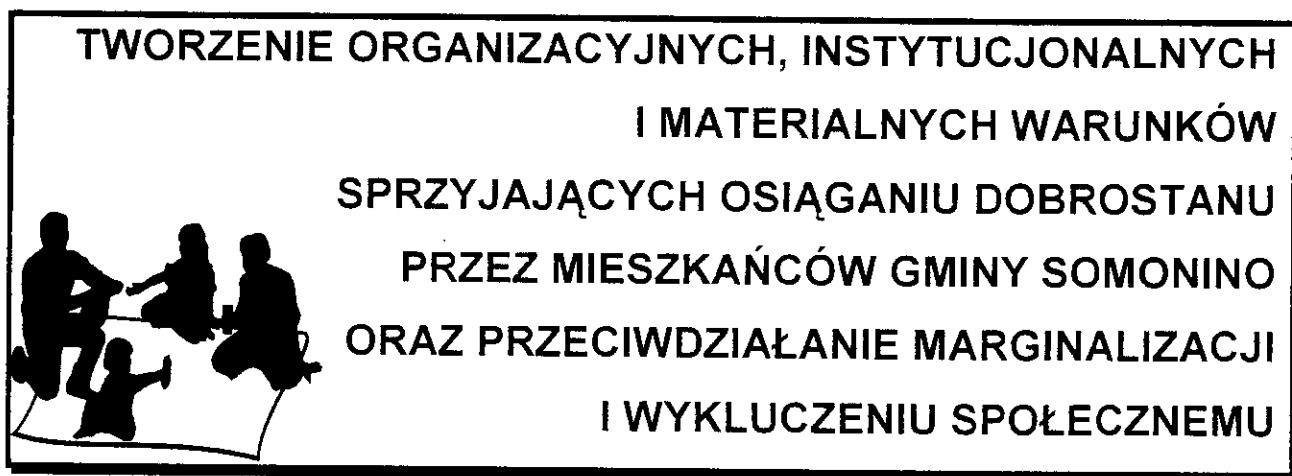
- Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej uzupełnia i wspomaga naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.
- Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc, może to zrobić tylko silna rodzina, w związku z czym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające powyższe funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy się zająć brakiem miejsc spędzania czasu wolnego.

- Zapewnienie opieki osobom terminalnie chorym, starszym i niepełnosprawnym niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania w środowisku.
- Trudności i bariery uczestniczenia osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.
- Bezrobocie powodujące nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny.
- Choroba alkoholowa jako jeden z poważniejszych problemów społecznych. Staje się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, szczególnie przemocy domowej, skutecznie ograniczając wydolność rodzin dotkniętych problemem. Alkoholizm często łączy się z innymi uzależnieniami, co jest istotne w odniesieniu do dzieci i młodzieży.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1 MISJA

3.2. CELE STRATEGICZNE

Problem:

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej uzupełnia i wspomaga naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

Cel strategiczny 1

Wzmacnianie zdolności grup i społeczności lokalnych do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów.

Cele szczegółowe

1. Inicjowanie integracji społeczności lokalnych.
2. Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych.
3. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
4. Inicjowanie współdziałania pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań:

1. Przekazywanie zadań jednostek samorządowych z zakresu dotyczącego rozwiązywania problemów społecznych we wsi do realizacji ww. podmiotom.
2. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie, w jak najszerszym zakresie, przez organizacje społeczne, Kościół katolicki i inne kościoły, związki wyznaniowe, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
3. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
4. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Problem:

Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc, może to zrobić tylko silna rodzina, w związku z czym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające powyższe funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy się zająć brakiem miejsc spędzania czasu wolnego.

Cel strategiczny 2

Sprawny system zapobiegania kryzysom rodziny i wspierania rodzin w kryzysie ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

Cele szczegółowe:

1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji.
2. Wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny: psychologicznego, prawnego, socjalnego.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.
4. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
5. Przeciwdziałanie szerzeniu się postaw destrukcyjnych, agresywnych, aspołecznych w środowisku dzieci i młodzieży.

Kierunki działań:

1. Rozwój specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych, zastępczych, a także terapii rodzinnej.
2. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej za szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
3. Prowadzenie grup wsparcia i grup samopomocowych.
4. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich:
 - a. organizacja i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole,
 - b. zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne,

- c. organizacja i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego,
 - d. organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom.
5. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.
 6. Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną oraz w zakresie zaspokojenia potrzeb dzieci w placówkach.
 7. Tworzenie warunków do realizacji programów socjoterapeutycznych.
 8. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży.
 9. Rozwój nowych form działań osłonowo-aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
 10. Tworzenie i wdrażanie programów w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
 11. Opracowywanie i realizacja gminnego programu profilaktyki na rzecz dziecka i rodziny.
 12. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w realizacji pomocy dziecku i rodzinie.
 13. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.
 14. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad.
 15. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.
 16. Podjęcie działań w celu powstania na terenie gminy świetlicy środowiskowej i socjoterapeutycznej.

Problem:

Zapewnienie opieki osobom terminalnie chorym, starszym i niepełnosprawnym niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania w środowisku.

Cel strategiczny 3

Utrzymanie osób terminalnie chorych, starszych i niepełnosprawnych jak najdłużej w środowisku zamieszkania lub zapewnienie opieki.

Cele szczegółowe:

1. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym takiej pomocy, aktywizowanie osób starszych i niepełnosprawnych do udziału w życiu społecznym.
2. Usprawnianie osób starszych, niepełnosprawnych.
3. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym, wymagającym takiej pomocy.
4. Promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia.

Kierunki działań:

1. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych wymagających opieki w środowisku zamieszkania.
2. Praca socjalna, Podejmowanie przez pracowników socjalnych działań mających głównie na celu ułatwianie kontaktów z placówkami służby zdrowia, udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, inicjowanie kontaktów rodzinnych oraz podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobą wymagającą takiej pomocy, w tym zawieranie umów alimentacyjnych, porozumień na świadczenie usług, zapewnienie osobom uprawnionym usług w ramach pielęgniarstwa opieki środowiskowej, uwrażliwienie społeczności lokalnych na potrzeby osób starszych, niepełnosprawnych, także rozpowszechnienie idei wolontariatu, objęcie opieką wolontarystyczną osób potrzebujących opieki, skorzystanie przez osoby starsze i niepełnosprawne z przysługujących uprawnień np. wyjazdu na turnus rehabilitacyjny, do sanatorium, w uzyskaniu odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego itp.

3. Rozwijanie jakości usług opiekuńczych – obejmujących pomocą w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem.
4. Rozwijanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez osoby starsze, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych i rekreacyjnych.
5. Utrzymanie obecności osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.
6. Zapewnienie całodobowej opieki w placówkach stacjonarnych.
7. W przypadku wyczerpania wszystkich możliwości zapewnienia opieki w środowisku, umieszczenie osób wymagających całodobowej opieki w zakładach opiekuńczo-leczniczych lub w domach pomocy społecznej.
8. Podjęcie działań w kierunku stworzenia Klubu Seniora.

Problem:

Trudności i bariery uczestniczenia osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.

Cel strategiczny 4

Stworzenie warunków sprzyjających integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych; zapobieganie społecznej marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

Cele szczegółowe:

1. Ułatwienie funkcjonowania osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom poprzez udostępnienie informacji o przysługujących im prawach i uprawnieniach. Ograniczenie skutków sytuacji kryzysowych wynikających z niepełnosprawności.
2. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, ograniczenie skutków niepełnosprawności poprzez wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych oraz wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych przez te osoby.
3. Ograniczenie skutków niepełnosprawności poprzez ogólną poprawę psychofizycznej sprawności, rozwijanie umiejętności społecznych, nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych przez osoby niepełnosprawne, usunięcie lub zmniejszenie uciążliwości różnego rodzaju barier.

Kierunki działań:

1. Ułatwienie osobom niepełnosprawnym z miarę swobodnego funkcjonowania w ich mieszkaniach oraz umożliwienie samodzielnego opuszczania mieszkań poprzez likwidację barier architektonicznych i technicznych w miejscu zamieszkania.
2. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym samodzielnego lub z niewielką pomocą przemieszczania się po mieście poprzez łamanie barier architektonicznych.
3. Pomoc osobom niepełnosprawnym w samodzielnym załatwianiu spraw w urzędach.

4. Ograniczenie skutków niepełnosprawności poprzez stworzenie odpowiednich warunków do uczestnictwa w sporcie, kulturze, rekreacji i turystyce osobom niepełnosprawnym. Przeciwdziałanie izolacji społecznej osób niepełnosprawnych.
5. Zwiększenie szans osób niepełnosprawnych na uzyskanie zatrudnienia poprzez pomoc m. in. informacyjną w podwyższeniu lub zmianie posiadanych kwalifikacji.
6. Udzielanie informacji o zawodach, rynku pracy oraz możliwościach szkoleń zawodowych, ułatwienie osobom niepełnosprawnym procesu integracji z osobami pełnosprawnymi poprzez udział w różnych formach poradnictwa zawodowego.
7. Współdziałanie z PFRON i PCPR z zakresie zwiększania uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych, sporcie kulturze, rekreacji i turystyce, zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
8. Podjęcie działań w kierunku zakupu samochodu dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

Problem:

Bezrobocie powodujące nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny.

Cel strategiczny 5

Zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z bezrobocia w rodzinie.

Cele szczegółowe:

1. Przygotowanie i wspieranie bezrobotnego w trakcie poszukiwania pracy.
2. Niwelowanie psychospołecznych skutków bezrobocia osób pozostających bez pracy i ich rodzin.
3. Zwiększanie aktywności i zaangażowania osób bezrobotnych w działaniach służących usamodzielnieniu.
4. Uzyskanie kwalifikacji dostosowanych do sytuacji na rynku pracy.
5. Odbudowa i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.

Kierunki działań:

1. Praca socjalna. Zwiększenie szans na podjęcie zatrudnienia dokonuje się przez odpowiednie przygotowanie klienta do poszukiwania pracy, pomoc w znalezieniu ofert pracy, pośredniczenie w kontaktach z pracodawcami, kontakt z doradcą zawodowym, motywowanie do podjęcia nauki, uczestnictwa w kursach, monitorowanie i wspomaganie osoby bezrobotnej w działaniach służących rozwiązaniu problemu bezrobocia.
2. Pracownicy socjalni, prowadząc pracę socjalną z bezrobotnymi, ściśle współpracują z Powiatowym Urzędem Pracy oraz instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze zatrudnienia, bezrobocia oraz pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego.
3. Pracownicy socjalni inicjują i wspierają środowiskowe formy wsparcia dla bezrobotnych.
4. Praca socjalna jest prowadzona w szczególności w ramach Programów dla Bezrobotnych realizujących grupowe formy pracy socjalnej.
5. Współpraca z organizacjami z terenu powiatu i województwa w zakresie powołania centrum integracji społecznej.

6. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania szkoleń, staży robót publicznych.
7. Podjęcie działań w kierunku utworzenia Klubu Integracji Społecznej.

Problem:

Choroba alkoholowa jest jednym z poważniejszych problemów społecznych. Staje się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, szczególnie przemocy domowej, skutecznie ograniczając wydolność rodzin dotkniętych problemem. Alkoholizm często łączy się z innymi uzależnieniami, co jest istotne w odniesieniu do dzieci i młodzieży.

Cel strategiczny 6

Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy.

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zapobieganie problemowi przemocy w rodzinie.
4. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami.

Kierunki działań:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem.
3. Wdrożenie stosownych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności terapii w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów alkoholowych.
6. Przeciwdziałanie przemocy domowej.
7. Podjęcie działań w kierunku utworzenia Klubu AA.

Cele i kierunki działań są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie przez Radę Gminy Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawierającym szczegółowe wskazania w tym zakresie.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależy będzie od:

- a. monitoringu i ewaluacji,
- b. budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

a. Zespół wdrażający strategię.

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m. in.: zastępca wójta, sekretarz, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciel Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, radni, przewodniczący Komisji Oświaty, Kultury, Zdrowia i Spraw Publicznych Rady Gminy oraz przewodniczący Komisji Rozwoju i Budżetu Rady Gminy, *pracownicy socjalni i pedagodzy szkolni*.

b. Roczna ocena wdrażania strategii.

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych, programu rozwiązywania problemów alkoholowych etc.

3.3.2. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Gminne Strategia ~~integracji~~ i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczająca na ten cel. Projekty można realizować w ramach:

- a. własnych zasobów samorządu (np. projekty OPS),
- b. poprzez organizacje pozarządowe,
- c. poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii.

Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinna je cechować:

1. **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanych cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.

2. **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
3. **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.